

Γλωσσική ενότητα 5η – Ειρήνη – Πόλεμος

Στην αρχαία Ελλάδα η ειρήνη θεοποιήθηκε. Ήταν μια αγαθή θεότητα που διέθετε πραότητα, τρυφερότητα, καλοσύνη, γαλήνη και παρείχε στους ανθρώπους την αφθονία των υλικών αγαθών.

Αντίθετα ο πόλεμος, ο οποίος αναγνωριζόταν από την αρχαιότητα ως υπαρκτή κατάσταση στις ανθρώπινες κοινωνίες, θεωρούνταν αποτέλεσμα του μίσους με συνέπειες τη βία, το θάνατο, την καταστροφή και τη στασιμότητα και την οπισθοδρόμηση του πολιτισμού.

Μετά το 2ο παγκόσμιο πόλεμο έντονο ήταν το αίτημα των ανθρώπων για την εδραίωση της ειρήνης. Διακηρύξεις, συμφωνίες μεταξύ των κρατών, η ίδρυση του ΟΗΕ, διεθνούς οργανισμού που εργάζεται για την ειρηνική επίλυση των διακρατικών διαφορών, αποδεικνύουν ότι η ειρήνη έγινε το όραμα όλων των λαών της οικουμένης.

A. Η ειρήνη είναι ύψιστο αγαθό γιατί:

- Οι άνθρωποι αισθάνονται ασφάλεια και γεμάτοι αυτοπεποίθηση και πίστη στο μέλλον επιδίδονται σε έργα δημιουργικά.
- Τα ανθρώπινα δικαιώματα γίνονται σεβαστά και αποδεκτά από όλους.
- Καλλιεργείται ένα κλίμα σεβασμού, ελευθερίας και δικαιοσύνης και έτσι ο άνθρωπος απερίσπαστα αγωνίζεται για την επίτευξη όχι μόνο του ατομικού, αλλά και του συλλογικού συμφέροντος.
- Βελτιώνεται το βιοτικό επίπεδο των ανθρώπων, καθώς η οικονομία των κρατών αναπτύσσεται και επενδύονται χρηματικά ποσά για την ανάπτυξη της βιομηχανίας, της γεωργίας, του εμπορίου που συντελούν καθοριστικά στην πρόοδο και την ευημερία όλων.
- Σε περίοδο ειρήνης το ανθρώπινο δυναμικό αξιοποιείται και ιδιαίτερα οι νέοι με το ανανεωτικό τους πνεύμα και το δυναμισμό τους μπορούν να συμβάλλουν στην κοινωνική πρόοδο και την ευημερία με αποτέλεσμα να υπάρχει η δυνατότητα να επιλυθούν βασικά κοινωνικά προβλήματα.
- Άνθηση των γραμμάτων και των τεχνών, καλλιέργεια της παιδείας η οποία λειτουργεί απρόσκοπτα δημιουργώντας ώριμους, υπεύθυνους, μορφωμένους πολίτες.
- Η ειρήνη συμβάλλει και στην επιστημονική πρόοδο, προωθείται η επιστημονική έρευνα που με τα πορίσματά της ανακουφίζει τον άνθρωπο από προβλήματα που τον ταλαιπωρούν.
- Επιτυγχάνεται η συνεργασία και η συναδέλφωση των λαών, ενώ προωθείται ο διάλογος ως μέσω επίλυσης των διαφορών.
- Ευνοείται η γόνιμη ανταλλαγή πολιτιστικών στοιχείων ανάμεσα στα κράτη και έτσι γίνεται πιο εύκολη η αντιμετώπιση των κοινών τους προβλημάτων.

B. Τα αίτια των πολέμων:

- Τα οικονομικά συμφέροντα και ο ανταγωνισμός μεταξύ των κρατών για το ποιος θα υπερισχύσει. Προσπάθεια επικράτησης του ισχυρότερου, αρπακτικές διαθέσεις της μιας χώρας εις βάρος του πλούτου της άλλης, έντονη επιθυμία εκμετάλλευσης των πλουτοπαραγωγικών πηγών, συχνά των πιο αδύναμων κρατών, από τις ισχυρές-μεγάλες δυνάμεις.
- Εθνικισμός, θρησκευτικός φανατισμός, ρατσισμός, συμπεριφορές ακραίες που καλλιεργούν το μίσος, την εχθρότητα, τη βία μεταξύ των ανθρώπων.

- Οι επεκτατικές βλέψεις διαφόρων πολιτικών ηγετών και οι υπέρμετρες φιλοδοξίες τους παρασύρουν τους λαούς σε συνεχείς πολεμικές συγκρούσεις.
- Οι πολεμικές βιομηχανίες επιδιώκουν την όξυνση των αντιθέσεων μεταξύ των κρατών. Το εμπόριο όπλων αποφέρει σ' αυτές τεράστια κέρδη και έτσι καλλιεργούν το έδαφος ώστε να ξεσπούν πολεμικές συγκρούσεις.
- Το μίσος, η έχθρα ανάμεσα σε χώρες που στο παρελθόν είχαν εμπλακεί σε πόλεμο πολλές φορές αποτελεί αίτιο για νέες συγκρούσεις.
- Πολιτικά αίτια σε περίπτωση εμφύλιων (σύγκρουση μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών τάξεων) ή θρησκευτικά αίτια (σύγκρουση των οπαδών διαφορετικών θρησκευτικών δογμάτων).

Γ'. Συνέπειες του πολέμου:

- Ο πόλεμος αποτελεί έκφραση του παραλογισμού του ανθρώπου, γιατί χιλιάδες άνθρωποι χάνουν τη ζωή τους στα πεδία των μαχών και κυρίως νέοι (στρατιώτες - άμαχος πληθυσμός). Ο απολογισμός των θυμάτων είναι τραγικός.
- Ηθική παρακμή - πτώση ηθικών αξιών. Ο άνθρωπος αποκτηνώνεται, γίνεται αδίστακτος, καχύποπτος, ατομιστής, αφού το ένστικτο της αυτοσυντήρησης καθορίζει τη συμπεριφορά του.
- Ο πόλεμος επιφέρει σκληρό πλήγμα στην οικονομία των κρατών (η γεωργία, το εμπόριο εγκαταλείπονται, η βιομηχανία υπολειτουργεί, οι εργαζόμενοι γίνονται πολεμιστές), με συνέπεια την έλλειψη αγαθών, απαραίτητων για την επιβίωση των ανθρώπων. Επικρατεί πείνα, εξαθλίωση, φτώχεια.
- Καταστρέφεται το οικιστικό και φυσικό περιβάλλον. Μόλυνση της φύσης από τα χημικά, βιολογικά, πυρηνικά όπλα, υλικές ζημιές από βομβαρδισμούς, ανατινάξεις, πυρκαγιές.
- Αναστέλλεται η πνευματική και καλλιτεχνική δημιουργία και η επιστήμη και η τεχνολογία τίθενται στην υπηρεσία του πολέμου.
- Καταπατιούνται τα ανθρώπινα δικαιώματα, όλοι οι θεσμοί καταργούνται, ενώ ανύπαρκτοι είναι η πολιτιστική πρόοδος. Σε καιρό πολέμου επικρατεί στασιμότητα και οπισθοδρόμηση του πολιτισμού.
- Ανυπολόγιστης σημασίας είναι και οι ψυχολογικές επιπτώσεις στους ανθρώπους που βίωσαν τον πόλεμο, αφού αυτός θεωρείται τραυματική εμπειρία που αποτυπώνεται στην ψυχή τους και στιγματίζει τη ζωή τους. Οι άνθρωποι αυτοί αντιμετωπίζουν ψυχολογικά προβλήματα, είναι ανασφαλείς, ανήμποροι να ορθοποδήσουν, να γευτούν τις χαρές της ζωής, να κάνουν όνειρα και να αγωνιστούν για την πραγματοποίησή τους.

Δ. Πώς μπορεί να αποφευχθεί ο πόλεμος:

- Διάλογος ως μέσο επίλυσης των διαφορών των κρατών, καθοριστικός ο ρόλος του για την ειρηνική συμβίωση των λαών.
- Στόχος όλων των λαών πρέπει να είναι η πρόοδος και η ευημερία, η αρμονική συνύπαρξη.
- Καθοριστικός πρέπει να είναι και ο ρόλος των πνευματικών ανθρώπων, αφού αυτοί με το έργο τους και τη δράση τους μπορούν να υπερασπίζονται τα ιδανικά της ειρήνης και να γίνονται πρότυπο προς μίμηση για όλους τους ανθρώπους.
- Τέχνη, η οποία μπορεί να μεταφέρει αντιπολεμικά μηνύματα.

- Παιδεία που θα στοχεύει στη δημιουργία ώριμων και σκεπτόμενων ανθρώπων με οράματα που θα διαπνέονται από υψηλές αξίες και ιδανικά και θα αγωνίζονται για την εδραίωση της ειρήνης και το καλό του κοινωνικού συνόλου. Προσανατολισμός της παιδείας στις ανθρωπιστικές επιστήμες (λογοτεχνία – ιστορία), γιατί έτσι τίθενται στο επίκεντρο η αγάπη και ο σεβασμός προς τον άνθρωπο. Επίσης η παιδεία μπορεί να συμβάλει και στην εξουδετέρωση διαφόρων στερεότυπων που γεννούν τα μίσση και τις εχθρότητες μεταξύ των λαών.
- Ανάκτηση του κύρους των διεθνών οργανισμών και επαναπροσδιορισμός του ρόλου τους (τήρηση διεθνούς δικαίου, σταδιακός αποπλισμός των κρατών, ειρηνική επίλυση των διακρατικών διαφορών).
- Συλλογικές προσπάθειες από όλους τους λαούς πρέπει να γίνονται για την επικράτηση και διατήρηση της ειρήνης.
- Τα ΜΜΕ οφείλουν να ευαισθητοποιούν τους τηλεθεατές με ενημερωτικές εκπομπές για τη σημασία της ειρήνης και να αποφεύγουν να προβάλλουν ταινίες βίας, γιατί η βία αναπαράγει τη βία.